

POSTANOWIENIE

Dnia 15 kwietnia 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Iwona Koper (przewodniczący)

SSN Grzegorz Misiurek

SSN Krzysztof Strzelczyk (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku P. W.

przy uczestnictwie M. W. i innych,

o założenie księgi wieczystej i wpis prawa własności,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 15 kwietnia 2011 r.,

skargi kasacyjnej uczestniczki postępowania – M. P.

od postanowienia Sądu Okręgowego w K.

z dnia 30 listopada 2009 r.,

uchyla zaskarżone postanowienie w części oddalającej apelację uczestniczki postępowania M. P. od postanowień Sądu Rejonowego w O. z dnia 22 czerwca 2009 r. w częściach dotyczących 1/2 (jednej drugiej) udziałów J. D. we współwłasności nieruchomości i w tym zakresie przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w K., pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 30 listopada 2009 r. Sąd Okręgowy w K. oddalił apelację uczestniczki postępowania M. P. od postanowienia Sądu Rejonowego w O. z dnia 22 czerwca 2009 r. oddalającego wniosek P. W. między innymi o założenie księgi wieczystej i wpis prawa własności na rzecz następców prawnych po J. D. wspólnika Otwartej spółki handlowej F. W. i J. D. w O.

Sąd Rejonowy uznał, że nie zostało wykazane następstwo prawne po J. D. Dokumentem potwierdzającym następstwo prawne po tym wspólniku ma być akt notarialny z dnia 9 września 1946 r. z którego wynika, że spadkobiercy po zmarłych J. D. i A. D. dokonali zniesienia współwłasności spadkowej i przekazali udział J. D. w spółce handlowej F. W. i J. D. spadkobierczyniom W. W., J. J. i Z. P. Jako kurator małoletnich spadkobierców oświadczenie takie złożył B. W. i wniósł o zatwierdzenie tej umowy przez sąd opiekuńczy. Do wniosku nie dołączono takiego zatwierdzenia. Sąd Rejonowy dokonał oceny jego braku według niemieckiego kodeksu cywilnego obowiązującego na ziemiach zachodnich Rzeczypospolitej Polskiej (dalej jako BGB). Według § 1822 ust. 2 pkt 2 tego kodeksu opiekun potrzebuje zatwierdzenia sądu opiekuńczego do odrzucenia spadku albo zapisu, do zrzeczenia się zachowku oraz do umowy o podział spadku, a zgodnie z § 1915 do kurateli stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące opieki. Dlatego niezbędne było zatwierdzenie przez sąd opiekuńczy umowy podziału spadku zawartej przez B. W. jako kuratora małoletnich spadkobierców J. D.

Sąd Okręgowy w K. podzielił stanowisko Sądu Rejonowego, że przeszkodą do dokonania wpisu następców prawnych po J. D. jest brak zatwierdzenia umowy podziału spadku przez sąd opiekuńczy.

Uczestniczka M. P. wniosła skargę kasacyjną od postanowienia Sądu drugiej instancji. Zarzuciła w niej naruszenie:

- 1) § 1822 ust. 2 pkt 2 w związku z § 1915 BGB przez ich zastosowanie podczas, gdy zgodnie z art. 1 dekretu z dnia 14 maja 1946 r. przepisy wprowadzające prawo opiekuńcze (Dz. U. Nr 20, poz. 136 dalej jako dekret wprowadzający prawo opiekuńcze) wskazane przepisy BGB utraciły moc z dniem wejścia w życie prawa opiekuńczego tj. z dniem 1 lipca 1946 r.;

- 2) Art. 27 § 1 dekretu z dnia 14 maja 1946 r. – Prawo opiekuńcze (Dz. U. Nr 20, poz. 135 dalej jako dekret prawo opiekuńcze) w związku z art. 29 § 1 dekretu z dnia 22 stycznia 1946 r. – Prawo rodzinne (Dz. U. Nr 6, poz. 52 dalej jako dekret prawo rodzinne) przez ich niezastosowanie do umowy z dnia 9 września 1946 r.

Na tej podstawie skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia i jego zmianę przez uwzględnienie wniosku w zakresie dotyczącym udziału w nieruchomości przysługującego J. D.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Słusznie zarzuca się w skardze kasacyjnej zastosowanie do umowy z dnia 9 września 1946 r. przepisów BGB. Wystarczy wskazać, iż z mocy art. 1 dekretu wprowadzającego prawo opiekuńcze, z dniem wejścia w życie dekretu prawo opiekuńcze, tj. z dniem 1 lipca 1946 r. (art. 63 dekretu prawo opiekuńcze), utraciły moc wszelkie przepisy, dotyczące przedmiotów, unormowanych w tym dekrete. Dlatego ważność czynności prawnych dotyczących poddanego kurateli, dokonanych po tym dniu, ocenia się według dekretów prawo opiekuńcze i prawo rodzinne.

Słusznie także wywodzi skarżąca, że przepisy te nie przewidują obowiązku zatwierdzenia przez sąd opiekuńczy czynności prawnych dokonanych w imieniu małoletnich przez ich kuratora. Z tych względu brak zatwierdzenia sądu opiekuńczego umowy zawartej przez kuratora małoletnich, wymaganego przez nie mające zastosowania przepisy BGB, nie mógł stanowić uzasadnionej podstawy odmowy wpisu następców prawnych J. D.

Stwierdzenie naruszenia prawa materialnego i to w sposób wskazany w skardze kasacyjnej prowadzi do uchylenia zaskarżonego postanowienia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji na podstawie art. 398¹⁰ § 1 k.p.c.

Godząc się z oceną skarżącej o braku konieczności zatwierdzenia władzy opiekuńczej czynności prawnej dokonanej dnia 9 września 1946 r. przez B. W. jako kuratora małoletnich dzieci trzeba jednocześnie podnieść, że właściwy dla oceny ważności tej czynności art. 27 § 1 w związku z art. 49 § 1 dekretu prawo

opiekuńcze przewiduje uprzednie zezwolenie władzy opiekuńczej na dokonanie wymienionych w nim czynności, przy czym ze względu na treść art. 27 § 1 pkt 1 tego dekretu będą to także czynności prawne, które według przepisów prawa rodzinnego wymagają zezwolenia władzy opiekuńczej stosunku do dziecka pozostającego pod władzą rodzicielską (art. 29 dekretu prawo rodzinne). Jednocześnie zgodnie z art. XVI § 2 dekretu wprowadzającego prawo opiekuńcze do opiek i kuratel istniejących w dniu wejścia w życie prawa opiekuńczego stosuje się przepisy tego prawa. Ocena dotycząca zastosowania wskazanych przepisów do umowy z dnia 9 września 1946 r. należy do Sądu drugiej instancji. Podobny wniosek dotyczy oceny charakteru prawnego dekretu kuratorskiego z dnia 29 października 1945 r. Sądu Grodzkiego i jego znaczenia dla umowy zawartej już na gruncie nowego prawa opiekuńczego i rodzinnego.

Ponieważ tych okoliczności nie rozważył Sąd drugiej instancji stosując przepisy nieobowiązującego BGB, Sąd Najwyższy orzekł jak sentencji.